

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лідерство в публічній сфері

РОЗРОБНИК

Анна Чечель

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, доктор економічних наук, професор

a.chechel@mu.edu.ua

КАФЕДРА

публічного управління та адміністрування

српа@mu.edu.ua

3

кількість кредитів ектс

38 / 52

годин аудиторної / самостійної роботи

екзамен

форма контролю

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

магістр

РІК ПІДГОТОВКИ

перший

1 семестр

МОВА ВИКЛАДАННЯ

українська

СТАТУС ДИСЦИПЛІНИ

обов'язкова

ПРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Лідерство в публічній сфері» викладається у першому семестрі і є обов'язковою для студентів усіх спеціальностей Школи публічних студій МДУ, зокрема освітніх програм «Управління територіальною громадою», «Публічна історія» та «Публічні комунікації». Курс спрямований на розвиток лідерських якостей, управлінських навичок та ефективної комунікації в публічному секторі, що є основоположними для діяльності в цих галузях.

Студенти можуть починати цей курс без спеціалізованих попередніх знань, але передбачено, що вони вже мають базові уявлення про публічне управління, демократію, комунікації та соціальні процеси. Важливою передумовою є також готовність до командної роботи, здатність до критичного мислення та прагнення розвивати свої лідерські компетентності.

АНОТАЦІЯ

Дисципліна є ключовим компонентом циклу загальної підготовки освітніх програм Школи публічних студій МДУ. Вона спрямована на формування у здобувачів освіти розуміння сутності та значення лідерства в сучасному суспільстві, зокрема в публічній сфері, громадянському суспільстві та на різних рівнях взаємодії. Дисципліна охоплює такі аспекти, як етика лідерства, національна ідентичність, формування особистих лідерських якостей, управління репутацією, захист прав та свобод людини, розвиток громадянського суспільства та фінансові інструменти громадянського лідерства. Студенти отримують теоретичні знання та практичні навички, необхідні для організації ефективних команд, управління групами та прийняття відповідальних рішень у професійній діяльності.

Окрему увагу приділено питанням демократичної участі, захисту прав людини, впровадженню принципів верховенства права, а також застосуванню інструментів партисипативного бюджету для розвитку громад. Викладання дисципліни передбачає міждисциплінарний підхід, охоплюючи теми, пов'язані з етикою, публічною політикою, права людини та громадянські компетенції.

Дисципліна спрямована на формування програмних компетентностей:

- Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 2) ;
- Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні (ЗК 4);
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7);
- Здатність налагоджувати соціальну взаємодію між різними суб'єктами публічної влади, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти (СК 1);
- Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій соціальної сфери (СК 2);
- Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації соціального діалогу з ними (СК 5);
- Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на рівні ОТГ (СК8).

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Дисципліна має тісні міждисциплінарні зв'язки з низкою наук, що сприяють комплексному вивченню лідерства та його застосуванню в публічній діяльності. Вона інтегрує знання з **філософії та етики**, допомагаючи зрозуміти моральні принципи та цінності, важливі для лідерів, які приймають рішення суспільного значення. **Соціологія та психологія** сприяють кращому розумінню групової динаміки, мотивації та соціальних процесів, необхідних для ефективного управління командами. **Публічне управління та адміністрування** надають інструменти для розуміння специфіки керівництва в державному секторі, процесів прийняття рішень та побудови стратегій. **Право та політологія** висвітлюють важливі аспекти захисту прав людини, верховенства права та політичних процесів, з якими взаємодіють лідери. Також важливими є **комунікаційні технології**, які забезпечують навички управління репутацією та ефективною комунікації з громадськістю. Ці зв'язки допомагають студентам здобути системні знання та навички, необхідні для успішної лідерської діяльності в публічній сфері.

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування у здобувачів вищої освіти лідерських якостей та компетентностей, необхідних для ефективною діяльності у публічній сфері, розвитку навичок стратегічного мислення, управління командами та комунікаційної взаємодії; оволодіння знаннями про етичні засади лідерства, національну ідентичність, права людини та громадянські права, що дозволяє застосовувати інструменти лідерства у вирішенні суспільних викликів.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Світогляд: етика, цінності, національна ідентичність	
Лекція 1 Етика лідерства в публічній сфері (2 години)	1.1. Етичні стандарти лідерства: моральні принципи та відповідальність. 1.2. Етичні дилеми у публічному управлінні та шляхи їх подолання. 1.3. Лідерство через етику: роль особистого прикладу. 1.4. Вплив етичних цінностей на прийняття управлінських рішень.
Семинар 1 Роль етичних принципів у лідерстві (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> ○ Як етичні норми впливають на прийняття рішень у публічній сфері? ○ Які основні етичні виклики виникають перед лідером у державному управлінні? ○ Як лідер може протистояти корупції, дотримуючись етичних стандартів? ○ Чи є етика основним елементом лідерства у публічній сфері?
Лекція 2 Цінності національної ідентичності у лідерстві (2 години)	2.1. Національна ідентичність та її роль у формуванні лідерів. 2.2. Історичні постаті національних лідерів та їх вплив на сучасність. 2.3. Лідерство та національна ідея: вплив на політику і громадянське суспільство. 2.4. Виклики для лідерів у контексті національних та культурних відмінностей.

Семінар 2 Лідерство та національна ідентичність: історичні уроки (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> Як національна ідентичність впливає на лідерські якості? Які історичні постаті національних лідерів можуть бути прикладом для сучасних лідерів? Яку роль грає національна ідентичність у сучасному управлінні? Як культурні відмінності впливають на формування лідера?
Змістовний модуль 2. Лідерство та репутація	
Лекція 3 Теоретичні засади лідерства в адміністративній діяльності (2 години)	3.1. Лідерство як соціальне явище: основні підходи та визначення. 3.2. Лідерство в адміністративній діяльності: специфіка та виклики. 3.3. Функції лідера в адміністративній структурі: прийняття рішень та управління змінами. 3.4. Теорії лідерства: класичні підходи та сучасні тенденції.
Семінар 3 Лідерство в адміністративній діяльності: теорія та практика (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> Як лідерство проявляється у публічній адміністрації? Які основні функції виконує лідер в адміністративній структурі? Як лідери впливають на прийняття управлінських рішень? Які сучасні теорії лідерства можна застосувати в публічній сфері?
Лекція 4 Особисте лідерство як складова адміністративної діяльності (2 години)	4.1. Роль особистого лідерства в формуванні ефективної команди. 4.2. Особисті лідерські якості та їх розвиток. 4.3. Лідерство через приклад: вплив особистого лідерства на організацію. 4.4. Лідерська саморефлексія та самовдосконалення.
Семінар 4 Особисте лідерство: від саморефлексії до ефективної команди (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> Які якості роблять лідера ефективним у публічній сфері? Як лідер може впливати на формування командної культури? Які механізми розвитку особистого лідерства є найбільш ефективними? Як особисте лідерство впливає на результативність роботи команди?
Лекція 5 Лідерство як процес формування ефективних команд (2 години)	5.1. Лідерство у командній роботі: ключові принципи та стратегії. 5.2. Моделі лідерства в управлінні командами: директивне, трансформаційне та демократичне лідерство. 5.3. Вплив лідера на мотивацію та продуктивність команди.
Семінар 5 Роль лідера у формуванні та розвитку ефективних команд (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> Які моделі лідерства є найбільш ефективними для управління командами? Як лідер впливає на мотивацію та продуктивність команди? Яку роль відіграє лідер у вирішенні конфліктів у команді? Як трансформаційне лідерство впливає на розвиток команд?
Лекція 6 Лідерство та репутація у публічній сфері (2 години)	6.1. Репутація лідера як ключовий фактор його впливу. 6.2. Управління репутацією у публічній сфері: виклики та можливості. 6.3. Взаємозв'язок між репутацією та ефективністю лідера. 6.4. Інструменти управління репутацією в адміністративній діяльності.
Семінар 6 Репутація лідера: формування та вплив у публічній сфері (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> Як репутація впливає на ефективність лідера в публічній сфері? Які стратегії можна використовувати для управління репутацією лідера? Як суспільні очікування впливають на формування репутації лідера? Чому репутація є важливим інструментом у професійній діяльності лідера?
Змістовний модуль 3. Громадянські права та права людини	
Лекція 7 Лідерство на захисті прав та свобод людини (2 години)	7.1. Обов'язкові якості лідера. 7.2. Політичні лідери. Лідерство та команда в публічній галузі. 7.3. Технології громадського контролю в контексті євроінтеграціїГлобалізація та її вплив на права людини.

Семінар 7 Права людини в умовах глобальних змін (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> ○ Як глобалізація впливає на права людини? ○ Які нові виклики виникають у контексті прав людини в цифрову епоху? ○ Як глобальні екологічні кризи впливають на захист прав людини? ○ Які шляхи подолання глобальної нерівності можна запропонувати?
Лекція 8 Права людини та верховенство права (2 години)	8.1. Верховенство права як основа захисту прав людини. 8.2. Принципи правової держави та їх вплив на забезпечення прав людини. 8.3. Права людини і судова система: роль судів у захисті прав. 8.4. Лідерство на захисті прав людини та верховенства права.
Семінар 8 Верховенство права та права людини: взаємозв'язок і виклики (2 години)	Питання для обговорення: <ul style="list-style-type: none"> ○ Як верховенство права сприяє захисту прав людини? ○ Яку роль відіграють суди в захисті прав людини? ○ Які загрози для прав людини створює корупція? ○ Як правова держава може забезпечити ефективний захист прав людини?
Тренінг Лідерство в дії: прийняття рішень та управління командою (6 годин)	Тренінг спрямований на розвиток ключових лідерських якостей, необхідних для ефективного управління в публічній сфері. Учасники тренінгу навчаться формувати власний лідерський стиль, розвивати емоційний інтелект, вдосконалювати навички міжособистісної комунікації та прийняття рішень у складних ситуаціях. Також будуть опрацьовані техніки мотивації команди, управління конфліктами та адаптації до змін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ

Лекції – подача теоретичного матеріалу з акцентом на ключові аспекти лідерства, такі як типологія лідерства, етичні норми, національна ідентичність, та механізми прийняття рішень у публічній сфері. Використання лекцій-дискусій дозволяє інтерактивно обговорювати складні питання та стимулює критичне мислення.

Семінарські заняття – обговорення практичних кейсів і ситуацій, що стосуються лідерства та громадянських прав. Включають аналіз реальних прикладів, дискусії, мозкові штурми, що допомагають студентам поглиблювати знання та виробляти навички аргументації і аналізу.

Практичний тренінг з розвитку лідерських якостей – спеціально розроблений тренінг для розвитку лідерських компетентностей, таких як управління командою, розвиток емоційного інтелекту, стратегії мотивації та управління стресом. Студенти навчаться ефективно працювати з групою, комунікувати та вирішувати конфлікти.

Кейс-метод – розгляд конкретних ситуацій, пов'язаних з управлінням в публічній сфері, що допоможе студентам набути практичних навичок вирішення управлінських проблем, використовуючи реальні приклади з публічного управління та лідерства.

ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Аудиторна робота

- 8 лекцій (16 годин),
- 8 семінарів (16 годин),
- практичний тренінг (6 годин).

Види навчальної діяльності студента

- присутність та прослуховування 8 лекцій, обговорення дискусійних питань (16 години);
- обговорення презентацій/тем під час 8 семінарських занять, в тому числі 2 виступи з презентаціями під час семінарських занять (16 годин);
- участь у тренінгу з розвитку лідерських якостей (6 годин).

- о опрацювання питань, винесених на самостійне вивчення, а також запропонованого інформаційного та навчально-методичного забезпечення при підготовці до 8 семінарських занять (42 годин);
- о підготовка 2 презентацій за індивідуальними темами для виступу з презентаціями під час семінарських занять (10 годин).

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- о самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- о посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- о дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- о надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до Кодексу академічної доброчесності Маріупольського державного університету (пункт 3.4) за порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- о повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- о проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- о позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- о оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- о відрахування з МДУ;
- о інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивченої навчальної дисципліни. Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати думку здобувачів стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна та інформальна освіта. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю / практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті.

РЕГЛАМЕНТ ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання з навчальної дисципліни: **100 балів**,

з них: 50 балів - поточна успішність та 50 балів - підсумковий контроль

Поточна успішність (види діяльності)	Бали (50)
Лекції та семінарські заняття (8 лекцій, 8 семінарських занять по 1 балу)	16
Виступи на семінарських заняттях (2 виступи по 6 балів)	12
Участь в практичному тренінгу	6
Виконання тестових завдань до модулів (4 теста по 4 бали)	16

Додаткові бали поточної успішності нараховуються за результати навчання, отримані у неформальній та/або інформальній освіті (сертифікатні курси, участь у тренінгах, воркшопах) – разом до 10 балів.

У разі, якщо загальна сума балів поточної успішності перевищує 50 балів під час розрахунку інтегральної успішності, враховується 50 балів.

Інтегральна оцінка визначається шляхом складання результатів поточного та підсумкового контролю та формується за шкалою оцінювання ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення МДУ про організацію освітнього процесу (п. 5.1): «Система оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

(зарахування залікових кредитів) є стандартизованою та формалізованою (враховує особливості шкали оцінки МДУ (100-бальна), національної («незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно») та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F)»):

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка КТС	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	Залік
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали	Критерії оцінювання підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (залік)
45-50	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання підсумкового контролю. Брав участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях
35-44	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань підсумкового контролю.
25-34	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань підсумкового контролю
15-24	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив меншість завдань підсумкового контролю
1-14	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання підсумкового контролю.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень (ПР1);
- Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при соціальному проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур у територіальній громаді (ПР6);
- Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи щодо розвитку територіальній громаді (ПР7);

- Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у публічному управлінні та адмініструванні в інституціях соціальної сфери на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм (ПР8);
- Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності (ПР10).

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Лінк на освітній
контентдисципліни:

???

Основна література

- Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Варивода Н.А. Лідерологія: навчальний посібник. К.: «Компринт», 2018. 488 с.
- Сопівник Р. В. Проблема лідерства у контексті транзакційного аналізу Еріка Берна. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: «Педагогіка. Психологія. Філософія». 2016. № 233. С. 372–378.
- Сопівник Р. В. Конструювання кластеру лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. пр. 2016. Вип. 3 (72). С. 152–168.
- Сопівник Р. В. Вплив засобів корпоративної культури на формування ціннісного світогляду особистості в університетах наук про життя і навколишнє середовище. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: «Педагогіка. Психологія. Філософія». Редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. 2017. Вип. 277. С. 247–254.
- Сопівник Р. Виховання лідерських якостей студентів аграрних закладів вищої освіти в умовах ринкових відносин. Edukacja zawodowa i ustawiczna. Warszawa: APS w Warszawie. 2018. С. 287–295.
- Сопівник Р. В., Мешко К. І. Виховання господарської дбайливості студентів аграрних вищих навчальних закладів в контексті лідерологічного аналізу. Монографія. Київ : Тов. «Ай Си Ес – Актив», 2016. 344 с.
- Кармінська-Белоброва М. В. Деякі питання лідерства в системі публічного управління. Нові нерівності – нові конфлікти: шляхи подолання : тези доп. та виступів учасників III конгр. Соціол. асоц. України, Харків, 12–13 жовт. 2017 р. Харків, 2017. С. 209–210.
- Нік Крейг. Лідерство починається з призначення. К.: Фабула, 2019. 240 с.
- Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є., Бондаренко В.В. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник. Харків, 2017. 100 с.
- Нестуля О.О. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ ст. – початок ХХІ ст.): навч.посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 375 с.
- Таранюк К. В., Кобушко Я. В. Лідерство та команда в публічному управлінні : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2020. 175 с.
- Kostenko A. Civil control over implementation of the commitments under the EUUkraine association agreement / A. Kostenko // Humanitarian Vision. 2019. №1.
- Еш Т., Ганн Дж., Лаф Дж., Луцевич О., Ніксі Дж., Шер Дж., Волчук К. Chatham House. Боротьба за Україну. Лондон: Королівський інститут міжнародних відносин, 2017. С.77.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

після вивчення навчальної дисципліни студенти проходять анонімне анкетування та беруть участь в обговоренні з метою визначення задоволення потреб студентів і доцільності внесення змін у зміст та методи викладання і навчання задля оновлення та удосконалення НД.

до вдосконалення змісту залучаються представники роботодавців, органів влади та місцевого самоврядування та інші партнери Маріупольського університету

ІНША ІНФОРМАЦІЯ

Здобувачам освіти рекомендується можливість отримання неформальної освіти за темою дисципліни "Лідерство в публічній сфері", результати якої будуть перезараховані в МДУ:

- Електронний навчальний курс «Лідерство та адміністрування».
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2039>
-

Силабус затверджено на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування протокол № 1 від 26.08.2024